دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لرستان

دانشکده پرستاری و مامایی خرم آباد

تاثیراسانس رازیانه بر اندوه پس از زایمان در زنان نخست‌زا

The Effect of Fennel Essential Oil on Postpartum Blues in Primiparous Women

نگارنده:

عاطفه سهرابی

دوره کارشناسی ارشد در رشته مامایی

استاد راهنما

دکتر سهیلا پیرداده بیرانوند

استادان مشاور

دکتر مژگان مسعودی

دکتر فرزاد ابراهیم زاده

شهریور ۱۴۰۵

چکیده

مقدمه: اندوه پس از زایمان یکی از شایع‌ترین اختلالات خلقی در دوران نفاس است که می‌تواند منجر به افسردگی و حتی روان‌پریشی پس از زایمان شود و بر ارتباط مادر و نوزاد اثر منفی بگذارد. باتوجه‌به شیوع بالای این اختلال، پیامدهای نامطلوب آن و نبود مطالعات انسانی در زمینه اثر رازیانه بر اندوه پس از زایمان، این پژوهش با هدف تعیین تأثیر اسانس رازیانه بر اندوه پس از زایمان در زنان نخست زا انجام شد.

روش کار: این مطالعه یک کارآزمایی بالینی کنترل شده تصادفی سه‌سو کور، بر روی ۹۲ مادر نخست‌زا با زایمان طبیعی بود. نمونه‌گیری به‌صورت در دسترس از میان مادران واجد شرایط مراجعه‌کننده به مرکز موردمطالعه صورت گرفت و پس از بررسی معیارهای ورود و خروج، شرکت‌کنندگان وارد مطالعه شدند. شرکت‌کنندگان در صورت نداشتن افسردگی، استرس و
اضطراب و داشتن اندوه پس از زایمان وارد مطالعه شدند و به‌صورت تصادفی در دو گروه مداخله (کپسول خوراکی رازیانه حاوی ۳۰ میلی‌گرم فنلین) و کنترل (دارونما) قرار گرفتند. مصرف کپسول‌های مداخله و دارونما در عرض ۱۲ تا ۲۴ ساعت پس از زایمان آغاز شد و هر ۸ ساعت یک‌بار به مدت ۱۴ روز ادامه یافت. شدت اندوه پس از
زایمان با پرسش‌نامه استین در روزهای ۴، ۱۰ و ۱۴ پس از زایمان ارزیابی و داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۶ تحلیل شد. از آزمون‌های آماری من‌ویتنی، استقلال مجذور کای با شبیه‌سازی مونت کایو و دقیق فیشر و مدل طولی حاشیه‌ای مبتنی بر معادلات برآورد تعمیم‌یافته، با درنظرگرفتن همبستگی بین اندازه‌گیری‌های مکرر، استفاده شد.

یافته‌ها: بر اساس مدل طولی حاشیه‌ای، مداخله رازیانه تأثیر معناداری بر اندوه پس از زایمان داشت ($p<0.001$)، به‌طوری که میانگین نمرات اندوه در گروه مداخله از ۸/۸۴ در ابتدا به ۲/۹۴ در روز چهاردهم کاهش یافت، درحالی‌که این کاهش در گروه کنترل از ۸/۸۷ به ۵/۳۱ بود. اثر متقابل گروه و زمان نشان داد که باگذشت زمان، تفاوت بین دو گروه به نفع گروه مداخله افزایش یافت، به‌گونه‌ای که در روز چهاردهم پس از زایمان، میانگین تعدیل‌شده نمرات اندوه در گروه مداخله حدود ۱/۸۵۳ واحد کمتر از گروه کنترل بود.

نتیجه‌گیری: مصرف خوراکی اسانس رازیانه در کاهش اندوه پس از زایمان مؤثر بود، اما برای اثبات کارآیی و ایمنی آن مطالعات بیشتری پیشنهاد می شود.

کلمات کلیدی: اندوه پس از زایمان، نخست‌زا، رازیانه

Abstract

Introduction: Postpartum blues is one of the most common mood disturbances during the puerperium. It may progress to postpartum depression and, in severe cases, postpartum psychosis, and can negatively affect mother–infant bonding. Given its high prevalence, adverse consequences, and the lack of human studies investigating the effects of fennel on postpartum blues, this study aimed to determine the effect of fennel essential oil on postpartum blues in primiparous women.

Methods: This triple-blind, randomised controlled clinical trial was conducted among 92 primiparous women who had undergone vaginal delivery. Convenience sampling was used to recruit eligible mothers attending the study centre. Following assessment against the inclusion and exclusion criteria, women without depression, stress, or anxiety but with postpartum blues were enrolled and randomly allocated to the intervention group (oral fennel capsules containing 30 mg of Fennelin) or the control group (placebo). Capsule administration commenced 12–24 hours after delivery and continued every eight hours for 14 days. Postpartum blues severity was assessed using the Stein questionnaire on days 4, 10, and 14 after delivery. Data were analysed using SPSS version 26. Statistical analyses included the Mann–Whitney U test, the chi-square test of independence with Monte Carlo simulation, Fisher's exact test, and a marginal longitudinal model based on generalised estimating equations (GEE) to account for correlations between repeated measurements.

Results: The marginal longitudinal model showed a statistically significant effect of the fennel intervention on postpartum blues ($p < 0.001$). Mean postpartum blues scores decreased from 8.84 at baseline to 2.94 on day 14 in the intervention group, whereas the corresponding decrease in the control group was from 8.87 to 5.31. The group-by-time interaction indicated that the difference between the groups increased over time in favour of the intervention group. By day 14 postpartum, the adjusted mean postpartum blues score in the intervention group was approximately 1.853 points lower than that in the control group.

Conclusion: Oral administration of fennel essential oil was effective in reducing postpartum blues. However, further studies are needed to establish its efficacy and safety.

Keywords: Postpartum blues; primiparous women; fennel